

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEEK
MICHAL BOBEK
esitatud 7. mail 2019¹

Kohtuasi C-347/18

Alessandro Salvoni
versus
Anna Maria Fiermonte

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia))

Õiguslane koostöö tsiviilasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Artikkel 53 – Tunnistus, millega tõendatakse, et otsuse teinud kohtu otsus on täidetav – Menetlus – Otsuse teinud kohtu volitused – Tarbijakaitse – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47

I. Sissejuhatus

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud)² kehtestatud süsteemis tunnustatakse ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust teistes liikmesriikides ühegi erimenetluseta. Liikmesriigis tehtud kohtuotsus, mis on selles liikmesriigis täidetav, on täidetav ka teistes liikmesriikides, ilma et oleks nõutav otsuse täidetavaks tunnistamine.

2. Selleks et liikmesriigis täita teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust, peab taotleja pädevale täitevasutusele sellegipoolest esitama kohtuotsuse koopia ning määruse nr 1215/2012 artikli 53 kohaselt väljastatud tunnistuse, millega tõendatakse, et kohtuotsus on täidetav, ning mis sisaldab väljavõtet kohtuotsusest (edaspidi „artikli 53 kohane tunnistus“).

3. Milles täpselt see menetlus seisneb ja millised on otsuse teinud kohtu volitused selles? Need ongi sisuliselt küsimused, mille Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) on käesolevas eelotsuse menetluses esitanud. Eelkõige soovib see kohus teada, kas otsuse teinud kohus, kes peab väljastama artikli 53 kohase tunnistuse, võib omal algatusel kontrollida, kas kohtuotsus, mille täitmist taotletakse, on tehtud vastuolus eeskirjadega, mis käsitlevad kohtualluvust tarbijalepingute puhul, et ta saaks sellise rikkumise korral sellest tarbijale teatada, mistõttu see saaks liikmesriigis, kellele kohtuotsus on adresseeritud, kohtuotsuse täitmisele vastu olla.

¹ Algkeel: inglise.

² ELT 2012, L 351, lk 1 (samuti tuntud kui „Brüsseli Ia määrus“).

II. ELi õigus

4. Määruse nr 1215/2012 põhjenduses 26 on märgitud järgmist:

„Vastastikune usaldus õigusemõistmise vastu liidus õigustab põhimõtet, mille kohaselt tuleks ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuseid tunnustada ilma erimenetluseta kõigis liikmesriikides. Lisaks õigustab kohtuotsuse täitmisele eelneva täidetavaks tunnistamise menetluse kaotamist liikmesriigis, kus kohtuotsusele tuginetakse või täitmist taotletakse, eesmärk muuta piiriüleste kohtuvaidluste lahendamine kiiremaks ja odavamaks. Sellest tulenevalt tuleks liikmesriigi kohtu tehtud kohtuotsust kohelda kui otsust, mis on tehtud taotluse saanud liikmesriigis.“

5. Määruse nr 1215/2012 artikli 17 lõikes 1 on sätestatud:

„Asjades, mis puudutavad lepinguid, mille isik on tarbijana sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel, ilma et see piiraks artikli 6 ja artikli 7 punkti 5 kohaldamist, kui tegemist on:

[...]

c) muudel juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis äri- või kutsetegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.“

6. Määruse nr 1215/2012 artikli 18 lõikes 2 on ette nähtud, et „teine lepingupool võib alata menetluse tarbija vastu üksnes selle liikmesriigi kohtutes, kus on tarbija alaline elukoht“.

7. Määruse nr 1215/2012 artikli 42 lõikes 1 on sätestatud:

„Selleks et liikmesriigis täita teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust, esitab taotleja pädevale täitevasutusele järgmised dokumendid:

a) kohtuotsuse koopiat, mis vastab selle ehtsuse kindlakstegemiseks vajalikele tingimustele, ning

b) artikli 53 kohaselt väljastatud tunnistuse, millega tõendatakse, et kohtuotsus on täidetav, ning mis sisaldab väljavõtet kohtuotsusest ja vajaduse korral asjakohast teavet sissenõutavate menetluskulude ja intressi arvutamise kohta.“

8. Määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõikes 1 on sätestatud:

„Kohtuotsuse tunnustamisest keeldutakse huvitatud poole taotlusel:

[...]

e) kui kohtuotsus on vastuolus:

i) II peatüki 3., 4. või 5. jaoga, kui kostjaks oli kindlustusvõtja, kindlustatu, kindlustuslepingu kohaselt soodustatud isik, kahjustatud isik, tarbija või töötaja [...].“

9. Määruse nr 1215/2012 artiklis 46 on ette nähtud, et „[k]ohtuotsuse täitmisest keeldutakse selle isiku taotlusel, kelle vastu kohtuotsuse täitmist taotletakse, artiklis 45 osutatud alusel“.

10. Määruse nr 1215/2012 artiklis 53 on ette nähtud, et „[o]tsuse teinud kohus väljastab huvitatud poole taotlusel tunnistuse, kasutades I lisas esitatud vormi“.

III. Asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimused

11. Milano advokaat Alessandro Salvoni palus 3. novembril 2015 esitatud avalduses Tribunale di Milanol (Milano kohus, Itaalia) teha Anna Maria Fiermonte (elukoht Hamburg) suhtes maksekäsk summas, mis võlgneti talle tasuna tema kutsetegevuse raames osutatud teenuste eest seoses üht testamenti käsitlenud kohtumenetlusega.

12. Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) tegi 26. oktoobril 2015 maksekäsu summale 53 297,68 eurot, millele lisandusid intressid ja menetluskulud (edaspidi „kõnealune maksekäsk“).

13. A. M. Fiermonte kõnealusele maksekäsule vastu ei vaieldud ja see muutus lõplikuks. A. Salvoni palus seejärel Tribunale di Milanol (Milano kohus, Itaalia) väljastada selle käsu kohta artikli 53 kohane tunnistus.

14. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tuli aga pärast omal algatusel tehtud internetiotsingut ja A. Salvoni väidete läbivaatamist järeldusele, et: i) A. M. Fiermonte ja A. Salvoni suhe oli tarbija ja kutsetegevusega tegeleva isiku vaheline suhe, ja ii) A. Salvoni tegevus oli suunatud tarbija alalise elukoha liikmesriiki määruse nr 1215/2012 artikli 17 lõike 1 punkti c tähenduses. Seda arvestades asus eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohale, et A. Salvoni oleks määruse nr 1215/2012 artikli 18 lõike 2 kohaselt pidanud algatama menetluse oma kliendi vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on viimase alaline elukoht (Saksamaa).

15. Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia), kes nüüd oli tegemas otsust artikli 53 kohase tunnistuse väljastamise menetluse raames, tuli seega järeldusele, et ta polnud kõnealuse maksekäsu tegemisel kontrollinud oma pädevust määruse nr 1215/2012 alusel, nagu nõutakse selle määruse artikli 28 lõikes 1.

16. Neil asjaoludel on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et artikli 53 kohase tunnistuse automaatne väljastamine võib olla ELi õigusega vastuolus, kuna seetõttu võib isik, kelle suhtes kõnealust maksekäsku võidakse täita, jääda ilma tõhusast õiguskaitsevahendist. Eelotsusetaotluse esitanud kohus mõistab, et vastavalt määruse nr 1215/2012 artiklitele 42 ja 53 ei ole tal õigust tunnistuse väljastamisest keelduda, kuna kõnealune maksekäsk on muutunud lõplikuks. Ometi ei ole ta kindel, kas määruse nr 1215/2012 artikkel 53 – tõlgendatuna lähtuvalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklist 47 – võib ikkagi anda talle õiguse võtta tarbija kaitseks muid meetmeid.

17. Sellega seoses viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtu kohtupraktikale, mille kohaselt on tarbija müüja või teenuste osutaja suhtes nõrgemal positsioonil ning seetõttu peab liikmesriigi kohus – vajaduse korral omal algatusel – võtma positiivseid meetmeid selle ebavõrdsuse parandamiseks teatavatel asjaoludel.³ Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas viia omavahel tasakaalu vajadus tagada Euroopa Liidus kohtuotsuste kiire ja tõhus täitmine ning vajadus tagada tarbijatele tõhus kaitse.

18. Seda tasakaalu saaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates saavutada siis, kui tõlgendada määruse nr 1215/2012 artiklit 53 nii, et otsuse teinud kohtul on õigus *ex officio* kontrollida, kas määruse II peatüki 4. jaos (s.o artiklites 17–19) sätestatud kohtualluvuseeskirju on rikutud, ja sellest vajaduse korral tarbijale teatada. Nii saaks tarbija teada, et ta saaks kasutada määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 punktis e ja artiklis 46 ette nähtud õiguskaitsevahendeid kohtuotsuse tunnustamisele ja täitmisele vastu vaidlemiseks selle liikmesriigi kohtus, kus on tema alaline elukoht.

³ Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab *inter alia* järgmistele otsustele: 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615); 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349); 4. juuni 2015. aasta kohtuotsus Faber (C-497/13, EU:C:2015:357); 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsus Finanzmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98) ja 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60).

19. Neil asjaoludel otsustas Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse [nr 1215/2012] artiklit 53 ja [harta] artiklit 47 tuleb tõlgendada nii, et otsuse teinud kohus, kellele on esitatud taotlus väljastada [artikli 53 kohane tunnistus] *res judicata* õigusjõu omandanud kohtuotsuse suhtes, ei või kasutada omaalgatusliku tegutsemise pädevust, et kontrollida, kas [määruse nr 1215/2012] II peatüki 4. jao sätteid on rikutud, et ta saaks teavitada tarbijat mis tahes tuvastatud rikkumisest ja anda talle võimalus kõikidest asjaoludest teadlikuna kaaluda nimetatud määruse artiklis 45 ette nähtud õiguskaitsevahendi kasutamist?“

20. Käesolevas menetluses on oma kirjalikud seisukohad esitanud Tšehhi valitsus, Iirimaa, Itaalia valitsus ning Euroopa Komisjon.

IV. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad märkused

21. Selgitan kõigepealt, kuidas mina käesolevast asjast aru saan, et piiritleda sellega seoses tekkivate õiguslike küsimuste analüüsi.

22. Esiteks on kõnealuse maksekäsu teinud Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia), kes on ühtlasi see riigisisene kohus, kes – otsuse teinud kohtuna, kellelt taotleti sellesama maksekäsu kohta artikli 53 kohase tunnistuse väljastamist – otsustas esitada eelotsusetaotluse. Ma eeldan, et kuigi nime poolest on tegemist sama kohtuga, tegi alge maksekäsu selle teine koosseis (või kohtunik).

23. Teiseks ei ole kõnealune maksekäsk Euroopa täitekorraldus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta, tähenduses.⁴ Paistab, et tegemist on puhtalt riigisisese õiguse alusel tehtud kohtuotsusega, mille suhtes tuleb kohaldada määruses nr 1215/2012 ette nähtud mehhanisme, et seda saaks piiriüleselt tunnustada ja täita.

24. Kolmandaks ei ole eelotsusetaotluses sõnagi dokumentide kättetoimetamise kohta A.M. Fiermontele ehk Saksamaal elavale kostjale. Seega jääb ebaselgeks, kas A.M. Fiermontel oligi üldse võimalust A. Salvoni taotletud maksekäsu väljastamisele vastu vaielda ja kas kõnealused dokumendid talle ikka nõuetekohaselt kätte toimetati. Kuigi see käesoleva asja ese kindlasti ei ole, tasuks ehk meenutada, et üldiselt mõjutab asjaolu, et dokumente ei ole teises liikmesriigis nõuetekohaselt kohale toimetatud, tehtud otsuse lõplikkust, olgu see siis (olenevalt konkreetsetest asjaoludest) ELi või riigisisese õiguse alusel.

25. Neljandaks ja viimaseks ei ole eelotsusetaotluses mainitud ka ühtki riigisisese õigusest tulenevat õiguslikku alust, mis toetaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud lahendust. Seda arvesse võttes on mõeldavad kaks stsenaariumi.

26. Ühelt poolt võiks ette kujutada, et riigisiseses õiguses on sätteid, mis annavad otsuse teinud kohtule, kellele on esitatud taotlus artikli 53 kohase tunnistuse väljastamiseks, õiguse või isegi kohustuse kontrollida mingil viisil otsust, mille täitmist taotletakse. Kui see nii oleks, tuleks eeldada, et kui alge otsusega seoses avastatakse mingeid probleeme, näeb riigisisene õigus ette, et see otsust tuleb mingil moel läbi vaadata. Kas mis tahes selline menetlus oleks ka tegelikult määruse nr 1215/2012 artikliga 53 kooskõlas, on muidugi iseküsimus. Sellegipoolest võib vist üsna kindlalt eeldada, et mis tahes potentsiaalne õiguslik või kohtulik reageerimine sellel alusel oleks suunatud *alusotsusele*.

⁴ ELT 2004, L 143, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 38.

27. Teiselt poolt – nagu nähtavasti käesolevas asjas – on võimalik, et riigisiseste õigusnormidega sellist kontrollimehhanismi ette nähtud ei ole ja eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud lahenduse potentsiaalne alus on ainult ELi õiguses.

28. Jättes taas hetkeks kõrvale küsimuse, kas selline kontroll ELi õiguse alusel üldse võimalik oleks, pean tunnistama, et mind ajab mõneti segadusse viis, mismoodi eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib jätkata, eriti seoses sellega, milleni see kontroll, kui see võimalik oleks, täpselt viiks. Kui ma saan eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud lahendusest õigesti aru, siis väljastaks ta ühelt poolt artikli 53 kohase tunnistuse, kuid annaks samal ajal algse menetluse pooltest ühele teada, et sel on võimalus vaielda vastu selle otsuse täitmisele, mille kohta ta oli just tunnistuse väljastanud.

29. Olgu see lahendus nii heade kavatsustega ja nii geniaalne kui tahes, ning olenemata sellest, kas seda laadi suhtlus kohtuniku ja kostja vahel on riigisisese õiguse kohaselt lubatud, olen seisukohal, et see lahendus ei sobiks kokku päris mitme õiguspõhimõttega.

30. Esiteks oleks olukord, kus otsuse teinud kohus väljastab kehtiva tunnistuse, milles autoriteetselt märgitakse, et kohtuotsus on täidetav, ja annab samal ajal kostjale teada, et seesama otsus võib olla vaidlustatav, vastuolus vastastikuse usalduse põhimõttega, millel kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise süsteem põhineb.⁵ Poleks ju selle liikmesriigi täitevasutused, kellele otsus on adresseeritud, ainsad, kellel tekiks küsimus, kas mis tahes sellise kohtu otsused on üldse usaldatavad.

31. Teiseks läheks eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud lahendus vastuollu ka õiguskindluse põhimõttega, kuivõrd see seaks kahtluse alla kui mitte otseselt artikli 53 kohase tunnistuse ja selle aluseks oleva lõpliku kohtuotsuse õigusliku kehtivuse, siis igatahes selle *de facto* toimimise.

32. Kolmandaks, mis on ehk kõige olulisem, kahtlen ma sügavalt selles, kas eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud lahendus on kooskõlas õiglase kohtumenetluse ja poolte võrdsuse põhimõttega, nagu seda on edasi arendatud nn välise külje teoorias, mille Euroopa Inimõiguste Kohus on välja töötanud üldtunnustatud maksimi põhjal, et „õigust tuleb mitte ainult mõista, vaid see peab olema ka nähtav“. Et kohtumenetlus oleks kooskõlas Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikega 1, peab see olema õiglane nii sisuliselt kui ka väliselt. Eelkõige peavad kohtu liikmed peale selle, et nad peavad olema erapooletud ja sõltumatud, kogu menetluse ajal ka käituma nii, et nende erapooletuses ei tekiks kahtlust.⁶ Eeldan, et samad õiguspõhimõtted oleksid tervitatavad ka ELi õiguskorras.⁷

33. Neid põhimõtteid silmas pidades tähendaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud lahendus praktikas seda, et kohus ei oleks enam erapooletu vahendaja, vaid tegelikult astuks omast tahtest ja arvatavasti väljaspool igasuguseid menetlusnõudeid kostja esindaja rolli, pakkudes ühele poolele õigusabi küsimuses, kuidas vaielda vastu otsusele, mille täidetavuse kohta ta oli just tunnistuse väljastanud ja mille täitmist teine pool taotleb.

34. Seega käsitan eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimust käesolevas ettepanekus üldisemana – eraldiseisvana eelotsusetaotluse esitanud kohtu mõeldud konkreetsest lahendusest: kas artikli 53 kohast tunnistust väljastaval liikmesriigi kohtul on ELi õigusest tulenevalt õigus (või isegi kohustus) kontrollida, kas kohtuotsus, mille kohta tunnistus väljastatakse, on tehtud vastuolus õigusnormidega, mis käsitlevad kohtualluvust tarbijalepingute puhul?

⁵ Vt määruse nr 1215/2012 põhjendus 26.

⁶ Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 17. jaanuari 1970. aasta otsus *Delcourt vs. Belgia* (CE:ECHR:1970:0117JUD000268965, punkt 31) ja 7. juuni 2001. aasta otsus *Kress vs. Prantsusmaa* (CE:ECHR:2001:0607JUD003959498, punkt 41).

⁷ Viimase aja praktikast vt eelkõige 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, punktid 41–44 ja seal viidatud kohtupraktika).

35. Nii sõnastatult saab loomulikult anda vastuse selle küsimuse mõlemale eespool vihjatud variandile, s.o kas mis tahes selline meede oleks otseselt ELi õiguse enda kohaselt lubatud (või ette nähtud) ning kas mis tahes sellist kontrolli ette nägevad riigisisised õigusnormid oleksid kooskõlas samade ELi õiguse sätetega. Mõlema stsenaariumi puhul oleks aga mõeldav ainult üks järeldus, nimelt et selline kontroll peaks olema suunatud liikmesriigi kohtu alusotsusele endale või potentsiaalselt artikli 53 kohase tunnistuse väljastamise menetluse lõpetamisele (selle väljastamata jätmisega) – teisisõnu järeldus, mis sobitub sõltumatu vahendaja õigustmõistva rolliga.

36. Sellegipoolest – ja enne, kui ma hakkan käsitlema käesoleva asja sisu – tahaksin teha mõned märkused Euroopa Kohtu pädevuse kohta käesolevas asjas. Kuigi kirjalikud seisukohad esitanud pooltest ei ole keegi seda küsimust tõstatanud, peab Euroopa Kohus omal algatusel hindama, kas ta on pädev tegema otsust menetluses, mille puhul ei pruugi ELTL artiklist 267 tulenevad Euroopa Kohtu pädevust käsitlevad tingimused täidetud olla.

B. Euroopa Kohtu pädevus (esimene osa)

37. Kas otsuse teinud kohus täidab määruse nr 1215/2012 artiklis 53 ette nähtud menetluses õigusemõistmise ülesandeid? Või on liikmesriigi kohtu lõpliku otsuse sisuliselt I lisas ette nähtud vormi „ümbekirjutamine“ oma olemuselt pelgalt halduslik toiming ja asjaomane kohus ei vasta seega ELTL artikli 267 tähenduses „kohtu“ mõistele?

38. Euroopa Kohus käsitles seda küsimust mõnel määral oma hiljutises kohtuotsuses Gradbeništvo Korana, kus ta järeldas, et niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas on artikli 53 alusel tunnistuse väljastamise menetlus kohtumenetlus, mistõttu on niisuguse menetluse raames vaidlust lahendav liikmesriigi kohus pädev esitama Euroopa Kohtule eelotsuse küsimust.⁸

39. See järeldus, mis on ainult niisuguste asjaolude kohta nagu *tolles põhikohtuasjas*, tekitab küsimuse, kas artikli 53 kohase tunnistuse väljastamise menetlus on *alati* kohtumenetlus, või vähemalt, kas see on kohtumenetlus niisuguses olukorras, nagu on kõne all käesolevas põhikohtuasjas.

40. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võtab Euroopa Kohus selleks, et hinnata, kas eelotsusetaotluse esitanud organ kujutab endast kohut ELTL artikli 267 tähenduses – mis on üksnes liidu õiguse valdkonda kuuluv küsimus –, arvesse erinevaid tegureid, mida nimetatakse „Dorschi kriteeriumideks“.⁹ Et hinnata, kas eelotsusetaotluse esitanud organ on kohus, tuleb arvesse võtta, kas asjaomane organ on asutatud seadusega, kas ta on alaline, kas talle allumine on kohustuslik, kas tema menetlus on *inter partes*, kas ta kohaldab õigusnorme ja kas ta on sõltumatu.

41. Selleks et teha kindlaks, kas liikmesriigi organit, kellele seadus annab erinevat laadi ülesanded, tuleb pidada „kohtuks“ ELTL artikli 267 tähenduses, on vaja lisaks kontrollida, mis laadi ülesandeid – kohtulikke või halduslikke – ta täidab konkreetses õiguslikus kontekstis, millega seoses ta Euroopa Kohtu poole pöördub, et teha kindlaks, kas tegemist on poolelioleva vaidlusega ja kas see kohus peab vastava menetluse raames tegema kohtuotsuse jõudu omava lahendi.¹⁰ Eelkõige ei saa liikmesriigi organit – isegi kui seda käsitatakse asjakohase riigisiseste õigusnormide tähenduses kohtuna¹¹ – ELTL artikli 267 tähenduses kohtuks pidada siis, kui ta täidab talle esitatud küsimuste lahendamisel muid kui õigusemõistmise ülesandeid, nagu halduslikku laadi ülesanded.¹²

⁸ 28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus (C-579/17, EU:C:2019:162, punkt 41).

⁹ Vt 17. septembri 1997. aasta kohtuotsus Dorsch Consult (C-54/96, EU:C:1997:413, punkt 23) ja viimase aja praktikast 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Torresi (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:2088, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹⁰ Vt muu hulgas 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Torresi (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:2088, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹¹ Vt nt 19. oktoobri 1995. aasta kohtuotsus Job Centre (C-111/94, EU:C:1995:340, punktid 11 ja 12).

¹² Vt selle kohta 31. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus Belov (C-394/11, EU:C:2013:48, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

42. Siinkohal võiks Euroopa Kohus põhjalikult kontrollida, kas kõik Dorschi kriteeriumid on täidetud, et teha kindlaks, kas ta on ikka pädev eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele vastama. Arvan aga, et selline lähenemisviis ei ole ilmselt kuigi kasulik, sel lihtsal põhjusel, et käesolevas asjas määrab vastuvõetavuse ära sisu ja vastupidi. Andmata eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele (artikli 53 kohase tunnistuse väljastamise menetluse kohaldamisala ja laadi kohta) sisulist vastust, on võimatu kindlaks määrata, mis roll (kohtulik või ainult halduslik) on sellel kohtul ELi õiguse tähenduses tolles menetluses, ja seega lahendada vastuvõetavuse küsimust. Vastuvõetavuse küsimuse käsitlemisel tuleb sisu küsimust käsitleda varem või hiljem, hiljemalt siis, kui kõne all on määruse nr 1215/2012 artiklis 53 ette nähtud menetluse laad (kohtulik, *inter partes*). Selle arutelu tulemust tuleks seejärel kohaldada vastuvõetavuse küsimuses, tehes nägu, et ainult vastuvõetavuse küsimusega tegeldud ongi.

43. Minu arvates ei ole sellisest lähenemisviisist palju kasu. Selle kasutamisel tuleks käsitleda ka mitut muud Dorschi kriteeriumi, millel ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõstatatud probleemiga peaaegu mitte mingit pistmist, ja lisaks süveneda riigisisese õiguse eripärasele, mis lihtsalt ei ole kättesaadavad.

44. Niisiis, selle asemel, et hakata käsitlema kahtlemata meeli üles kütvat küsimust, kumb oli enne, kas muna või kana, ja kuivõrd määrab kana ära muna, hakkan parem kohe analüüsima muna sisemust. Seega käsitlen kõigepealt asja sisu ja tulen seejärel – käesoleva ettepaneku lõpus¹³ – täielikkuse huvides korra tagasi kohtualluvuse küsimuse juurde.

C. Eelotsuse küsimuse hindamine

45. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimuses sisuliselt teada, kas määruse nr 1215/2012 artikkel 53 – tõlgendatuna lähtuvalt harta artiklist 47 – keelab otsuse teinud kohtul, kellele on esitatud taotlus väljastada tunnistus *res judicata* õigusjõu omandanud kohtuotsuse suhtes, kontrollida omal algatusel, kas see otsus on tehtud vastuolus eeskirjadega, mis reguleerivad kohtualluvust tarbijalepingute puhul.

46. Tšehhi valitsus, Iirimaa ja Itaalia valitsus leiavad, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu mõttekäik on vastuolus nii määruse nr 1215/2012 sõna kui vaimuga. Komisjon aga väidab, et määruse nr 1215/2012 artikkel 53 ei keela otsuse teinud kohtul kontrollida, kas samas määruses sisalduvaid kohtualluvust reguleerivaid sätteid on rikutud ja vajaduse korral sellest tarbijale teatada. Komisjon lisab siiski, et see säte ei pane otsuse teinud kohtule sellekohast kohustust.

47. Jagan valdavalt Tšehhi valitsuse, Iirimaa ja Itaalia valitsuse seisukohta.

1. Artikli 53 kohase tunnistuse mõte ja funktsioon

48. Alustuseks on oluline rõhutada artikli 53 kohase tunnistuse mõtet ja funktsiooni.

49. Määruse nr 1215/2012 artikli 42 lõike 1 kohaselt peab isik, kes taotleb teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täidetavaks tunnistamist, esitama selle liikmesriigi pädevale täitevasutusele, kellele kohtuotsus on adresseeritud, asjaomase kohtuotsuse koopia ja artikli 53 kohase tunnistuse. Määruse nr 1215/2012 artikli 43 lõike 1 kohaselt tuleb see tunnistus lisaks toimetada kätte isikule, kelle vastu täitmist taotletakse, enne esimese täitemeetme võtmist.¹⁴

¹³ Vt *infra*, käesoleva ettepaneku punktid 93–104.

¹⁴ Vt ka määruse nr 1215/2012 põhjendus 32.

50. Artikli 53 kohase tunnistuse mõte on tõendada, et asjaomane kohtuotsus on täidetav. See sisaldab väljavõtet kohtuotsusest ja vajaduse korral asjakohast teavet sissenõutavate menetluskulude ja intressi arvutamise kohta. Seega on see tähtsa informatiivse väärtusega dokument. Kuna artikli 53 kohases tunnistuses tuleb esitada kõige tähtsam teave kohtuotsuse kohta, mille täitmist taotletakse, ning teha see teave kergesti arusaadavaks ametiasutustele ja huvitatud isikule – tänu määruse nr 1215/2012 I lisas sätestatud tüüpvormile, mida selleks tuleb kasutada –, aitab see tunnistus kaasa teistes riikides tehtud kohtuotsuste kiirele ja tõhusale täitmisele.¹⁵

51. Kui nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades¹⁶ loodud süsteemis sellist tunnistust esitada vaja ei olnud,¹⁷ siis määruse nr 1215/2012 jõustumisega muutus see kohustuslikuks. Põhjus on selles, et uue määrusega on kaotatud vajadus kohtuotsuste täidetavaks tunnistamise järele ja samal ajal on ette nähtud lihtsustatud menetlus, mille aluseks on põhimõte, et ühes liikmesriigis tehtud otsust tuleb käsitada nii, nagu see oleks tehtud liikmesriigis, kellele see otsus on adresseeritud.¹⁸ Selle uuenduse mõte on vähendada piiriüleste vaidluste kestust ja kulukust.¹⁹

52. Adresseeritud liikmesriigi ametiasutused peavad uues süsteemis kohtuotsuseid täitma ainult kohtuotsuses ja artikli 53 kohases tunnistuses sisalduva teabe põhjal. Seepärast põhineb sellel tunnistusel – nagu Euroopa Kohus on märkinud – ka teistes riikides tehtud kohtuotsuste vahetu täidetavuse põhimõtte rakendamine.²⁰ Lihtsalt väljendades ei ole kohtuotsus niisuguse tunnistuse puudumisel valmis Euroopa õigusruumis vabalt ringlema.²¹

53. Olulise asjaoluna on määruse nr 1215/2012 kohaselt saanud otsuse teinud kohtust *ainus* asutus, kes väljastab artikli 53 kohaseid tunnistusi; varasemas süsteemis ei pruukinud selliseid tunnistusi väljastav asutus olla tingimata seesama kohus, kes oli teinud asjaomase kohtuotsuse.²² Sellegipoolest on põhjust järeldada, et ELi seadusandja on otsustanud, et artikli 53 kohase tunnistuse väljastamise taotluse saanud kohus ei pea tavaliselt kontrollima oma pädevust asja sisu suhtes. Pädevus on otseselt või kaudselt kindlaks määratud seeläbi, et otsus, mille täitmist taotletakse, on tehtud. Tegelikult peab otsuse teinud kohus määruse nr 1215/2012 I lisas esitatud vormis võtma seisukoha asja sisu puudutava pädevuse kohta ainult juhul, kui ta on teinud otsuse, millega määratakse „ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed“.²³

54. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ettepanekut määruse nr 1215/2012 artikli 53 tõlgendamiseks ei ole eespool kirjeldatud kaalutlustega lihtne sobitada. Eelkõige muudaks see tõlgendus sisuliselt määrusega nr 1215/2012 loodud uue süsteemi ühe tähtsaima funktsiooni mõtet. Kontrollimeetmed, mida varem võeti adresseeritud liikmesriigis kohtuotsuste täidetavaks tunnistamisel, ei kaoks sellega ära, vaid liiguksid kõigest tunnistuse väljastamise etappi, mis toimub päritoluliikmesriigis. Selle sätte selline tõlgendamine oleks seega vastuolus määruse nr 1215/2012 loogika ja vaimuga.

55. Seda järeldust kinnitab veel mitu asjaolu.

15 Vt 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 41) ja kohtujurist Kokott'i ettepanek samas kohtuasjas (EU:C:2012:247, punkt 38).

16 EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42.

17 Vt määruse nr 44/2001 artiklid 53–55. Vt ka 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 36).

18 Vt määruse nr 1215/2012 artikkel 39.

19 Vt selle kohta määruse nr 1215/2012 põhjendus 26.

20 Vt selle kohta 28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162, punkt 37).

21 Vt kohtujurist Boti ettepanek kohtuasjas Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2018:863, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

22 Määruse nr 44/2001 artikli 54 kohaselt pidi tunnistuse väljastama „[o]tsuse teinud liikmesriigi kohus või pädev asutus“ (kohtujuristi kursiiv).

23 Vt määruse nr 1215/2012 I lisas esitatud tüüpvormi punkt 4.6.2.2. Vt ka selle määruse artikli 42 lõige 2.

2. Otsuse teinud kohtu volitused

56. Kohtuotsuses Trade Agency järeltas Euroopa Kohus, et määrusega nr 44/2001 loodud süsteemis oli kõnealuse tunnistuse väljastamine (toona nimetatud määruse artikli 54 alusel) „peaaegu automaatne“.²⁴ Kõik märgid viitavad sellele, et ELi seadusandja on määruse nr 1215/2012 artikliga 53 seda lähenemisviisi kinnitanud. Seda kinnitab ka nimetatud sätte imperatiivne sõnastus: „[o]tsuse teinud kohus *väljastab* huvitatud poole taotlusel tunnistuse“.²⁵

57. Mida see *peaaegu-automaatsus* aga praktikas tähendab? Minu arvates tähendab see seda, et otsuse teinud kohus peab määruse nr 1215/2012 artikli 53 kohaldamisel kontrollima, kas selle sätte kohaldamise tingimused on täidetud. Eelkõige peaks see kohus kontrollima, kas määrus nr 1215/2012 on asjaomase juhtumi suhtes *ratione temporis* ja *ratione materiae* kohaldatav. Lisaks peaks ta kontrollima, kas otsuse, mille täitmist taotletakse, on teinud ta ise ja kas taotleja on artikli 53 tähenduses „huvitatud pool“.

58. Seevastu ei saa otsuse teinud kohus asja menetledes minna sellest kaugemale ja kontrollida ka vaidluse neid aspekte, mis jäävad määruse nr 1215/2012 artikli 53 kohaldamisalast väljapoole. Konkreetsemalt ei või otsuse teinud kohus uuesti hinnata sisulisi ja kohtualluvuse küsimusi, mis on kohtuotsuses, mille täitmist taotletakse, juba lahendatud.

59. Kui tõlgendada seda sätet teistmoodi, tekiks määrusega nr 1215/2012 loodud süsteemis „lühis“, kuna sinna tekib juurde veel üks kohtuliku kontrolli tasand isegi olukorras, kus riigisisises õiguses ei ole (või enam ei ole) asjaomase kohtuotsuse kohta apellatsioonimenetlust ette nähtud. See lähenemisviis võib seega ohustada *res judicata* põhimõtet.

60. Euroopa Kohus on juba rõhutanud *res judicata* põhimõtte tähtsust nii ELi õiguskorras kui ka riigisisestes õiguskordades. Selleks et tagada nii õiguse ja õigussuhete stabiilsus kui ka korrakohane õigusemõistmine, on Euroopa Kohus pidanud oluliseks, et kohtulahendeid, mis on jõustunud peale olemasolevate edasikaebvõimaluste ammendamist või selleks sätestatud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada.²⁶

61. Nii et isegi kui kõnealune maksekäsk on – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus arwab – tehtud vastuolus määruse nr 1215/2012 II peatüki 4. jaos sisalduvate sätetega kohtualluvuse kohta, ei saa see tõsiasi maksekäsult võtta selle lõplikkust ja seega ka piiriülest täidetavust.

62. Sellega seoses on problemaatiline veel üks aspekt: asjaolu, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on tegutsenud *ex officio*.

63. Määruse nr 1215/2012 artiklis 46 on sõnaselgelt sätestatud, et kohtuotsuse täitmisest võib artiklis 45 osutatud alusel keelduda ainult „selle isiku taotlusel, kelle vastu kohtuotsuse täitmist taotletakse“. Sama määruse artikli 45 lõige 2 lisab, et artikli 45 lõike 1 punktis e osutatud kohtualluvuse aluseid kontrollivale „kohtule, kellele taotlus esitati, on siduvad tuvastatud asjaolud, millele otsuse teinud kohus tugines oma pädevuse kindlakstegemisel“.

64. Sellele tõlgendusele võib vastukaaluks seada teised kohad määruses nr 1215/2012, kus ELi seadusandja on otsuse teinud kohtule pannud sõnaselge kohustuse tegutseda omal algatusel. See kehtib eelkõige kõnealuse määruse artiklite 27 ja 28 ning artikli 29 lõike 1 kohta.

²⁴ 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus (C-619/10, EU:C:2012:531, punkt 41).

²⁵ Kohtujuristi kursiiv.

²⁶ Vt eelkõige 16. märtsi 2006. aasta kohtuotsus Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, punkt 20).

65. Üheskoos näitavad need sätted, et ELi seadusandja on otsustanud jätta kohtuotsuse täitmisele vastu vaidlemise selle isiku enda otsustada, kelle vastu kohtuotsuse täitmist taotletakse. See otsus on muidugi kooskõlas eesmärgiga edendada võimalikult palju kohtuotsuste vaba ringlust Euroopa Liidus. See eesmärk eeldab, et teises liikmesriigis tehtud kohtuotsuse täitmisele vastu vaidlemise aeg, viis ja alused on selgelt piiritletud.

66. Eespool öeldut arvestades olen seisukohal, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul ei ole õigust kontrollida, kas vaidlusalune maksekäsk on tehtud õiguspäraselt ja eelkõige, kas see on kooskõlas määruses nr 1215/2012 sisalduvate sätetega kohtualluvuse kohta. Mis veelgi olulisem, eelotsusetaotluse esitanud kohtul ei ole mitte mingisugust kohustust teha seda omal algatusel.

3. Määruse nr 1215/2012 artiklis 53 ette nähtud menetlus

67. Seda järeldust toetavad ka määruse nr 1215/2012 artikliga 53 ette nähtud menetluse olemusega seotud kaalutlused. Määruses nr 1215/2012 ei ole ühtki sätet menetluse kohta, mida tuleb järgida artikli 53 kohase tunnistuse väljastamisel.

68. Selle menetluse halduslikke ja praktilisi aspekte (nagu otsuse teinud kohtu üksuste pädevus, esitatavad dokumendid, lõivude olemasolu ja suurus jms) reguleerivad seega liikmesriikide õigusnormid. Nii on see aga ainult juhul, kui määruse nr 1215/2012 sätete täitmine on tagatud, määrusega loodud süsteemi ei muudeta toimimatuks ja määrusega taotletava eesmärgi saavutamist ei takistata.

69. Nagu ma eespool punktides 56–61 selgitasin, johtub nii tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise uue süsteemi loogikast kui ka määruse nr 1215/2012 artikli 53 sõnastusest, et artikli 53 kohase tunnistuse väljastamine päritoluriigi kohtu poolt on automaatne. Kui on tuvastatud, et artikli 53 kohaldamise tingimused on täidetud, ei saa otsuse teinud kohus tunnistuse väljastamisest keelduda.

70. Menetlus, mida päritoluriigi kohus peab – ma ütleksin isegi, et paratamatult – järgima, eeldab sellegipoolest taotluse kiiret menetlemist. Mis tahes lisaaeg, mida otsuse teinud kohus vajaks selleks, et uurida muid asjaolusid kui ainult määruse nr 1215/2012 artiklis 53 sätestatud tingimuste täidetust, pikendaks menetlust ainult tarbetult. See omakorda vähendaks määrusega nr 1215/2012 loodud süsteemi tõhusust ja nurjaks eesmärgi muuta piiriüleste kohtuvaidluste menetlemine kiiremaks ja vähem kulukaks.

71. Sellise olukorraga oleks tegemist eelkõige siis, kui otsuse teinud kohus otsustab omal algatusel uuesti hinnata küsimusi, mida on kohtuotsuses, mille täitmist taotletakse, juba käsitletud (või mis oleksid pidanud seal käsitletud olema). Üks selline küsimus oleks näiteks, kas asjaomase kohtuotsuse on teinud määruse nr 1215/2012 II peatüki sätete kohaselt pädev liikmesriigi kohus.

72. Minu järeldust sellel teemal ei sea kahtluse alla ka Euroopa Kohtu praktika selle menetluse olemuse kohta, millega kohtuotsuseid tunnistatakse Euroopa täitekorralduseks määruse nr 805/2004 tähenduses.²⁷ Otsuse teinud kohtu kohustus kontrollida, kas kõik kohtuotsuse Euroopa täitekorralduseks tunnistamise nõuded on täidetud, tuleneb konkreetselt määruse nr 805/2004 artiklist 6 – sättest, millega samaväärset määruses nr 1215/2012 ei ole.

²⁷ Vt eriti 17. detsembri 2015. aasta kohtuotsus Imtech Marine Belgium (C-300/14, EU:C:2015:825, punktid 46 ja 47) ning 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus Pebros Servizi (C-511/14, EU:C:2016:448, punkt 25).

4. Tarbijakaitse seoses määrusega nr 1215/2012

73. Siinkohal on vaja analüüsida küsimust, kas asjaolu põhjal, et kohtualluvust käsitlevad eeskirjad, mida Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) kõnealuse maksekäsu tegemisel väidetavalt rikkus, puudutasid kohtualluvust tarbijate vastu algatatud kohtumenetlustes, võiks siiski tulla teistsugusele järeldusele.

74. Nagu eespool punktis 17 märgitud, on eelotsusetaotluse esitanud kohus juhindunud Euroopa Kohtu praktikast – eelkõige seoses nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiviga 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes²⁸ –, mille kohaselt on tarbija müüja või teenuste osutaja suhtes nõrgemal positsioonil ning liikmesriigi kohus peab seega – vajaduse korral omal algatusel – võtma positiivseid meetmeid selle ebavõrdsuse parandamiseks teatavatel asjaoludel.²⁹

75. Seega kaalubki eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas otsuse teinud kohus võib niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas sellele kohtupraktikale tuginedes omal algatusel teatada arvatavast rikkumisest tarbijale, samal ajal artikli 53 kohase tunnistuse väljastamise taotluse rahuldamisest keeldumata või seda tagasi lükkamata. Tarbija saaks niimoodi teada kõik asjaolud ja saaks otsustada, kas ta soovib maksekäsu tunnustamisele ja täitmisele oma elukohajärgses kohtus vastu vaielda, milleks ta saab kasutada määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 punktis e ette nähtud õiguskaitsevahendit.

76. Olen selles küsimuses sarnaselt Tšehhi valitsuse, Iirimaa, Itaalia valitsusega ning komisjoniga seisukohal, et Euroopa Kohtu praktikat direktiivi 93/13 kohta ei saa niisama lihtsalt määruse nr 1215/2012 konteksti üle võtta.

77. Direktiivi 93/13 peamine eesmärk oli ühtlustada liikmesriikide materiaalõigust tarbijalepingutes sisalduvate ebaõiglaste tingimuste suhtes, jättes selleks vajalike menetlusnormide kehtestamise³⁰ hästi tuntud menetlusautonoomia põhimõttel liikmesriikidele.³¹ Eelotsusetaotluse esitanud kohtu viidatud praktika on seega sündinud olukordadest, mille puhul Euroopa Kohus on leidnud, et riigisiseseid menetlusnormid on muutnud direktiiviga 93/13 tarbijatele antud õiguste kasutamise võimatuks või ülemäära raskeks.

78. Sellega seoses tuleb rõhutada, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1 näeb ette, et ebaõiglased tingimused ei ole tarbijatele siduvad. Nagu Euroopa Kohus on märkinud, on tegemist imperatiivse sättega, mille eesmärk on asendada lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vaheline formaalne tasakaal tegeliku tasakaaluga, mis taastab nende vahelise võrdsuse.³² Määrusega nr 1215/2012 on aga kehtestatud menetluslikku laadi ühiseeskirjad. Selles ei ole ühtki sellist sätet, mis oleks niivõrd tulemustele suunatud ja kaugeleulatuv nagu direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1.

79. See on vaevalt üllatav. Määruses nr 1215/2012 on mitmesuguseid sätteid, mis on konkreetselt tarbijate kohta ning annavad neile menetluses konkreetseid õigusi. Nagu põhjenduses 18 selgitatud, tuleks „[k]indlustus-, *tarbija*- ja töölepingute puhul [...] nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad“.³³

80. Seepärast näeb määruse artikli 17 lõike 1 punkt c ette, et kohtualluvus tuleb kindlaks määrata II peatüki 4. jao sätete kohaselt „[a]sjaades, mis puudutavad lepinguid, mille isik on tarbijana sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, [...] kui tegemist on [...] lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis äri- või kutsetegevusega või kelle

28 EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288.

29 Vt eespool 3. joonealuses märkuses osundatud kohtupraktika.

30 Vt eelkõige direktiivi 93/13 põhjendused 10 ja 24.

31 Vt muu hulgas 26. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 24).

32 Vt muu hulgas 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

33 Kohtujuristi kursiiv. Vt ka määruse nr 1215/2012 põhjendus 14.

selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse“. Määruse nr 1215/2012 artikli 18 lõike 2 kohaselt jällegi võib „teine lepingupool [...] algatada menetluse tarbija vastu üksnes selle liikmesriigi kohtutes, kus on tarbija alaline elukoht“.

81. Lisaks näevad määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 punkti e alapunkt i ja artikkel 46 tarbijatele ette erialuse kohtuotsuste tunnustamisest ja täitmisest keeldumise taotlemiseks juhul, kui asjaomane kohtuotsus on vastuolus eespool mainitud kohtualluvuse erinormidega.

82. Eespool kirjeldatud arvesse võttes olen seisukohal, et ELi seadusandja on määrusega nr 1215/2012 reguleeritavates küsimustes võtnud arvesse tarbijate eriolukorda ja koostanud selleks *ad hoc* eeskirjad. Seega on määruses nr 1215/2012 juba olemas mitu täiendavat menetluslikku tagatist, mida peetakse tarbijatele vajalikuks. Selles raamistikus, mis on tarbijate suhtes juba niigi väga kaitsev, ei ole vaja määruse artiklit 53 üle võimendada ja mõelda seda tõlgendades eelotsusetaotluse esitanud kohtuga sarnaselt välja täiendavaid tagatiseid.

83. Kui läheneda küsimusele süsteemselt, siis kas juhul, kui määruse nr 1215/2012 sätetest saab tarbijate jaoks välja lugeda täiendava kaitsetasandi, tuleks sarnaselt kohelda ka teisi isikuid, keda ELi seadusandja on pidanud kostja rollis erikaitse vääriliseks?³⁴

84. Sellega seoses võib olla kasulik märkida ära sedagi, et Euroopa Kohus on tolles samas praktikas, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab, tulnud järeldusele, et tarbijakaitse ei ole absoluutne. Eelkõige on ta põhimõtteliselt leidnud, et ELi õigus ei kohusta liikmesriigi kohut jätma kohaldamata riigisiseseid menetlusnorme, mis muu hulgas annavad kohtuotsusele seadusjõu, isegi siis, kui see võimaldaks heastada direktiivi 93/13 mis tahes sätte rikkumise.³⁵ Kuid nagu eespool punktides 59–61 näidatud, seaks eelotsusetaotluse esitanud kohtu pakutud lahendus sisuliselt kahtluse alla tole sama otsuse lõplikkuse, mille kohta artikli 53 kohase tunnistuse väljastamist taotletakse.

5. Harta artikkel 47

85. Viimaseks pean lisama, et isegi kui tuua mängu harta artikkel 47, ei mõjuta see mu järeldust määruse nr 1215/2012 artikli 53 õige tõlgendamise kohta.

86. ELi seadusandja on arvestanud vajadusega tagada, et huvitatud isikutel on olemas piisavad õiguskaitsevahendid teistes riikides tehtud kohtuotsuste täitmisele vastu vaidlemiseks. Määruse nr 1215/2012 põhjenduses 29 rõhutab ELi seadusandja, et „[t]aotluse saanud liikmesriigis muus liikmesriigis tehtud kohtuotsuse vahetu täitmine ilma täidetavaks tunnistamiseta ei tohiks seada ohtu kaitseõiguste järgimist“, ning lisab põhjenduses 38, et määruses austatakse põhiõigusi, „eelkõige harta artiklis 47 tagatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“.

87. Selle eesmärgi saavutamiseks on olemas juba mitu tagatist.

88. Esiteks, kui on tõsi, et kõnealune maksekäsk on tehtud vastuolus määruse nr 1215/2012 II peatüki 4. jaos sisalduvate sätetega kohtualluvuse kohta, saab A.M. Fiermonte vastu vaielda selle tunnustamisele ja täitmisele Saksamaal, tuginedes sama määruse artikli 45 lõike 1 punkti e alapunktile i koostoimes artikliga 46.

³⁴ Näiteks kindlustusvõtjad, kindlustatud, kindlustuslepingu kohaselt soodustatud isikud, kahjustatud isikud, töötajad (et mainida vaid määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 punkti e alapunktis i nimetatuid).

³⁵ Vt nt 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

89. Teiseks saaks A. M. Fiermonte tugineda ka määruse nr 1215/2012 artikli 45 lõike 1 punktis b ette nähtud keeldumisalusele, mis hõlmab tagaselja tehtud kohtuotsuseid, kui selles sättes ette nähtud tingimused peaksid täidetud olema. Nii näeb see säte ette, et tagaselja tehtud kohtuotsust ei tunnustata, kui „kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või võrdväärset dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti, et ta oleks saanud end kaitsta, välja arvatud juhul, kui kostja ei algatanud otsuse vaidlustamise menetlust siis, kui tal oli selleks võimalus“.

90. Kolmandaks täiendab määruse nr 1215/2012 sätetesse sisse ehitatud süsteemi riigivastutuse põhimõtte. Kui A. M. Fiermonte peaks leidma, et otsuse teinud kohus on määruse nr 1215/2012 sätteid rikkudes tekitanud talle kahju kulude näol, mis võivad talle tekkida juba selle pärast, et otsuse teinud kohus on teinud õigusvastase otsuse, seega olenemata sellest, mida teeb adresseeritud liikmesriigi pädev kohus, oleks tal võimalus nõuda kahjutasu asjaomaselt liikmesriigilt (või mõlemalt).

91. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ongi põhimõtte, et liikmesriik peab vastutama talle süüks arvatavate ELi õiguse rikkumistega üksikisikutele põhjustatud kahju eest, kehtiv kõikidel juhtumitel, mil liikmesriik rikub ELi õigust, milline ka ei oleks liikmesriigi organ, kes rikkumise põhjustas, sealhulgas kohus.³⁶

92. Eespool kirjeldatud arvesse võttes olen seisukohal, et määruse nr 1215/2012 artikkel 53 keelab otsuse teinud kohtul, kellele on esitatud taotlus väljastada tunnistus *res judicata* õigusjõu omandanud kohtuotsuse suhtes, kontrollida omal algatusel, kas see otsus on tehtud vastuolus eeskirjadega, mis reguleerivad kohtualluvust tarbijalepingute puhul.

D. Euroopa Kohtu pädevus (teine osa)

93. Nüüd, kui ma olen asja sisulise poole ära käsitleanud, puudutan lõpetuseks ja pelgalt täielikkuse huvides kohtualluvuse küsimust.

94. Olen mitmesugustel kaalutlustel seisukohal, et otsuse teinud kohus, kellele on esitatud taotlus artikli 53 kohase tunnistuse väljastamiseks, täidab kohtu ülesandeid. Seega on tal õigus esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotlus.

95. Esiteks: rõhutasin eespool punktis 52 artikli 53 kohase tunnistuse tähtsust määrusega nr 1215/2012 loodud süsteemis. Sellel tunnistusel põhineb teistes riikides tehtud kohtuotsuste vahetu täidetavuse põhimõtte rakendamine. Kui artikli 53 kohane tunnistus on pädevale täitevasutusele esitatud, hakkab see praktikas oma elu elama. Tunnistus peaks „kasutajasõbralikul“ kujul põhimõtteliselt sisaldama kogu asjaomase kohtuotsuse täitmiseks vajalikku teavet. Seega on põhjust eeldada, et kui täitevasutustelt seda just eraldi ei paluta, siis arvatavasti ei hakka nad tunnistuses sisalduvat teavet üle kontrollima, uurides asjaomast kohtuotsust, mis on sageli koostatud keeles, mida nad ei oska. Seega võib arvata, et artikli 53 kohane tunnistus moodustab kohtuotsuse täitmise aluse.

96. Teiseks võib selle ametiasutuse roll, kelle ülesanne on koguda kohtuotsusest, mille täitmist taotletakse, kokku tunnistuse jaoks vajalik teave ja kanda see konkreetsesse vormi, sageli olla üpris mehaaniline. Kuid siiski mitte alati. Määruse nr 1215/2012 I lisas esitatud vormi täitmiseks on vaja üpris üksikasjalikku teavet. On üsna tõenäoline, et osa sellest teabest asjaomases kohtuotsuses ei leidugi. Mõned neist küsimustest võivad muidugi olla vaieldavad. Teiste lahendamiseks tuleb võib-olla lõplikku kohtuotsust tõlgendada.

³⁶ Vt eelkõige 30. septembri 2003. aasta kohtuotsus Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513, punktid 30–59).

97. Lisaks võib poolte vahel vaidlus olla küsimuses, kas määruse nr 1215/2012 artikli 53 kohaldamise tingimused, mida ma käsitlesin eespool punktis 57, on täidetud. Kohtuotsus Gradbeništvo Korana³⁷ on selle kohta hea näide.

98. Kõik need aspektid ja võimalused viivad minu arvates üsna selge järelduseni: artikli 53 kohase tunnistuse täitmist saab vaevalt pidada „halduslikuks“ toiminguks, nagu olukorras, kus ametnikul palutakse dokumendile ainult tempel panna, ilma selle pärast rohkem pead vaevamata.

99. Kolmandaks ei pea ma seda järeldust arvestades veenvaks määruse nr 1215/2012 artikli 53 tõlgendamist nii, et tunnistust väljastava organi ülesannete (kohtulik või halduslik) laad sõltub iga kord sellest, mis laadi küsimustega ta peab konkreetse menetluse raames tegelema. Nende, määruse nr 1215/2012 sätetega ette nähtud ülesannete laad peab menetluses algusest lõpuni jääma samaks, olenemata sellest, kas küsimused, millega otsuse teinud kohus peab tegelema, osutuvad rohkem või vähem keeruliseks, või kas nendega seoses on vaja teha hindamisi, mis võivad mingil määral minna kaugemale sellest, mis on kohtuotsuses, mille täitmist taotletakse, sõnaselgelt ette nähtud. Lihtsalt öeldes on mul raske nõustuda tõlgendusega, et konkreetse juhtumi eripärad ning (eba)soodsad asjaolud võivad määruse nr 1215/2012 artiklist 53 teha muutuva geomeetriaga menetluse, mis mõnikord on kohtulik ja teinekord ei ole.

100. Neljandaks ja viimaseks võib üldisemal tasandil olla ehk kasulik märkida, et artikli 53 kohane menetlus toimub praktikas, s.o liikmesriikides, „sisedelegeerimise“ mitmesuguste vormide kujul.³⁸ Artikli 53 kohase tunnistuse võib väljastada üksainus kohtunik või see võidakse isegi delegeerida mõnele kohtuametnikule, kuid see juhtub ikkagi *liikmesriigi kohtus*.

101. Olen seisukohal, et kui eelotsusetaotlust esitav asutus on üldise ja institutsioonilise määratluse kohaselt liikmesriigi õiguse tähenduses „kohus“, tuleb selle tõendamiseks, et see asutus täidab vaatamata sellele, et üldiselt täidab ta kohtu ülesandeid, põhikohtuasjas konkreetsel juhul ainult halduslikke ülesandeid, esitada väga head argumendid.³⁹ Mulle tundub, et Euroopa Kohus on sellele järeldusele tulnud ainult siis, kui ei olnud kahtlust, et kuigi asjaomast toimingut tegi kohtuasutus, ei viinud see kohtuotsusega samastatava otsuseni.⁴⁰ Kohtuasjades aga, kus olukord ei ole olnud nii selge, näib Euroopa Kohus usaldavat pigem liikmesriigi kohut.⁴¹

102. Pean sellist suhtumist mõistlikuks ja määrusega nr 1215/2012 loodud õiguslase koostöö süsteemis võib-olla isegi seda enam põhjendatuks. Kogu selle süsteemi toimimine, mille jaoks on suur tähtsus artiklil 53, sõltub kohtuasutustele antud kesksest rollist. Kui kohtul on seega kahtlusi määruse nr 1215/2012 sätete kohta, on õiguse ühtsuse ja selguse huvides tagada, et ELTL artikli 267 alusel Euroopa Kohtu poole pöördumise võimalust ei tõlgendataks liiga kitsalt.

103. Käesolevas asjas ei ole kahtlust, et Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) ja selle konkreetne kohtunik, kes on pädev artikli 53 kohast tunnistust väljastama, kuuluvad tavapärasesse Itaalia kohtusüsteemi. Lisaks on selge, et määruse nr 1215/2012 artiklis 53 ette nähtud menetlus ei ole eespool selgitatud põhjustel kõigest halduslik.

104. Eespool öeldut arvesse võttes olen seisukohal, et Euroopa Kohus on pädev käesolevas eelotsusemenetluses esitatud küsimusele vastama.

37 28. veebruari 2019. aasta kohtuotsus (C-579/17, EU:C:2019:162).

38 Sellise *sisemise* delegeerimise ja *väljapoole* delegeerimise eristuse kohta vt minu ettepanek kohtuasjas Pula Parking (C-551/15, EU:C:2016:825, punktid 96–97).

39 Vt kohtujurist Wahli ettepanek liidetud kohtuasjades Torresi (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:265, punktid 72–73).

40 Vt nt 19. oktoobri 1995. aasta kohtuotsus Job Centre (C-111/94, EU:C:1995:340).

41 Vt nt 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, punktid 54–63).

V. Ettepanek

105. Teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Tribunale di Milano (Milano kohus, Itaalia) esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud) artikkel 53 keelab otsuse teinud kohtul, kellele on esitatud taotlus väljastada tunnistus *res judicata* õigusjõu omandanud kohtuotsuse suhtes, kasutada omaalgatusliku tegutsemise pädevust selleks, et kontrollida, kas see otsus on tehtud vastuolus eeskirjadega, mis reguleerivad kohtualluvust tarbijalepingute puhul.